

Karel Čapek

NdB

Národní divadlo Brno

Režie: Štěpán Pácl

čínohra

Premiéra: 8. dubna 2022 v divadle Reduta

Matka

PRACOVNÍ
LISTY

Matka v NdB

Je možné vyrovnat se s tím, že jeden lidský život je jen kapka v moři velkého příběhu lidstva? Ale co když jste matka pěti až příliš odvážných synů? Není už pět kapek přece jen mnoho? Velkolepé Čapkovy drama bude na brněnských jevištích k vidění po sedmatřiceti letech!

Matka pěti synů se bouří. Přestože je vdovou po důstojníkovi, který před lety hrdinicky zahynul v boji, nemá zájem na tom, aby tímto způsobem skončili i její potomci. Bohužel ten nejstarší – lékař, se také domů nevrátil. Padl na poli vědy, když v exotických zemích vyvíjel lék na žlutou zimnici. Z chlapců rostou muži, kteří touží po dobrodružství, a ona netuší, že druhý z nich právě havaroval při řízení letadla. Už má jen tři děti! Nesmí je ztratit! V hádkách, které vede se svými zesnulými – manželem, otcem a dvěma syny, hájí právo ženy na zasahování do osudů svých dětí. Bohužel do temné místnosti rodinné vily přichází další mrtví – oběti krvavé revoluce. Zbývá ten nejmladší, nejcitlivější a nejméně ambiciózní, její Toni.

Protiválečné drama Karla Čapka (1890–1938) reagovalo nejen na občanský konflikt ve Španělsku, ale také na vzrůstající fašistické tendence v Evropě. Síla tohoto fenomenálního divadelního textu spočívá v dodnes burčujících konfrontacích ženy-matky a mužů, kteří touží ve světě konat velké činy.

Premiéra: 8. dubna 2022 v divadle Reduta

Autor	Karel Čapek
Režie	Štěpán Pácl
Dramaturgie	Milan Šotek
Scéna	Antonín Šilar
Kostýmy	Zuzana Formánková
Jazyk. spolupráce	Eva Spoustová
Hudba	Jakub Kudláč
Inspice	Zdeněk Kocián
Náповěda	Jannis Moras

Osoby a obsazení

Matka	Tereza Groszmannová
Otec	Tomáš Šulaj
Ondřej	Roman Blumaier
Jiří	Martin Veselý
Kornel	Vojtěch Blahuta
Petr	Viktor Kuzník
Toni	Pavel Čeněk Vaculík
Mužský hlas	Bedřich Výtisk
Ženský hlas	Eliška Zbranková

1. část

Tematické naladění

1. Práce s fotografiemi

Prohlédněte si fotografie. Popište, co vidíte na každé z nich.

Co mají lidé na všech fotografiích společného?

Jak by se mohla jmenovat výstava, která by obsahovala tyto fotografie?

2 Situace dramatu

Přečtěte si text z prvního dějství dramatu Matka a odpovězte na otázky na následující straně.

MATKA Proč mi je sem pořád taháš! Já nechci, aby se táhli pořád za tebou.

OTEC (*objeví se.*) Já je sem netahám, dušinko. To oni sami. Od dětství si s tím haraburdím tady hráli. Mohlas ty krámy dávno vyhodit, miláčku.

MATKA Vyhodit! Památky po tobě! Ne, ne, Richarde, na ty mám já právo, ty tu jsou pro mě. Ty mi ty děti kazíš, Richarde.

OTEC Jak bych je já mohl kazit! Když je člověk jednou... Kolik už je to let?

MATKA To bys mohl vědět. Sedmnáct.

OTEC Už? Tak vidíš, když je člověk jednou sedmnáct let mrtvý, zbývá z něho už hrozně málo, miláčku. Pořád je ho míň a míň.

MATKA To je jedno. Vábíš je. Proto sem pořád lezou. Tatínek voják, tatínek hrdina! Já vím, jak je to okouzlující. Vždycky je to okouzlovalo.

OTEC Nemělas jim o mně povídat, holčičko. To je tvoje chyba.

MATKA Měla jsem je o to hrdinství připravit?

OTEC Přeháníš, nezlob se, ale v tomhle jsi vždycky přeháněla. Hrdinství! Docela bezvýznamná srážka s domorodci... a ještě k tomu prohraná.

MATKA Tvůj velitel mi tehdy napsal: Madam, oplakávejte hrdinu.

OTEC To jsou jen takové řeči, holčičko. Protože se mi stal ten malér... Hrdina! Někdo tam musel jít. Kdybych se nepřihlásil já, tak by tam šel někdo jiný. To je celé.

MATKA Ale ten někdo jiný by třeba nebyl otcem pěti dětí, Richarde!

Jak byste tuto situaci nazvali?

Jaké postavy v úryvku vystupují?

Napište tři specifika každé z postav.

Čeho se v této situaci snaží dosáhnout Matka?

Čeho se v této situaci snaží dosáhnout Otec?

V textu se skloňuje slovo hrdinství. Kdo je podle vás hrdina?

3. Inspirace Karla Čapka

KAREL ČAPEK V BODECH

- * 1890 – 1938 * spisovatel, novinář, cestovatel, fotograf, překladatel
- * pro nemoc nebojoval v 1. světové válce * podporovatel T. G. Masaryka
- * odpůrce fašismu * společensky kritická díla:
vědeckotechnický pokrok (Krakatit, R. U. R., Továrna na absolutno)
protiválečná (Matka, Válka s mloky, Bílá nemoc)

Inspirace pro napsání hry Matka byla následující fotografie, pojmenovaná Žena z Léridy, o které napsal Karel Čapek též tento článek do novin:

Jsou věci, které nemůžeme zběžně přejít, nechceme-li mít pocit, že my, my všichni, my dnešní lidstvo přestáváme být lidmi. Dvaapadesát dětí bylo roztrháno leteckou pumou ve škole katalánské Léridy. Dvaapadesát lidských špuntů sedělo ve škamnách, a najednou z nich byly jen krvavé kusy masa. Nedovíme se asi, jak se jmenoval ten úspěšný vrhač pum. Snad to byl vlastenecký Španěl Francova vojska, snad mladý Němec, snad Ital; ale skoro s jistotou můžeme věřit, že to nebyl profesionální vrah dětí, nýbrž voják, který prostě plnil nařízený úkol bombardovat město. Snad bude za to i pochválen v armádním rozkaze. Snad je to veliký vojenský úspěch, zabít jednou ranou dvaapadesát dětí. Třeba se tomu říká demoralizace zázemí. Ale přesto se snad většina Evropanů nad touto zprávou nezhostí strašného dojmu, že se stal jeden z největších a nejbarbarštějších zločinů našeho věku. Nebudeme z toho zločinu vinit posádku letadla. Odpovědnost padá výše. Na ty, kdo nařizují. Na ty, kdo vedou. Na ty, kdo financují masakry těchto hanebných let. Chtěli bychom se nad tělíčky 390 léridských dětí zeptat vás a vás a vás dalších, kdo rozhodujete o osudech dnešního světa: Vaše Excellence, co soudíte o léridských dětech? Ale ve jménu člověka, ušetřte nás pouhého pokrčení ramen.

4. Matka a její významy

V dramatu Matka se kromě postavy matky pěti synů objevuje také postava *matky vlasti*. Podle vlastního názoru vyplňte následující tabulku.

	MATKA – RODIČ	MATKA - VLAST
CO NÁM DÁVÁ		
JAKOU K NÍ MÁME ZODPOVĚDNOST		

Jaké další *matky* v přeneseném významu slova znáte (kromě *matky vlasti*)?

Proč si myslíte, že se pro ně využívá právě slovo *matka*?

Co mají společného s původním významem slova *matka*?

2. část

Reflexe divadelního zážitku

1. Postavy inscenace

V následující tabulce vidíte vypsány postavy dramatu.

Vyplňte podle vlastního dojmu informace k jednotlivým postavám.

POSTAVA	POZNÁVACÍ ZNAMENÍ	VLASTNOSTI	MOTIVACE K ČINU	V ČEM SPOČÍVÁ JEJÍ HRDINSTVÍ	SYMPATIE min. 0 – max. 10
Matka					
Otec					
Ondřej					
Jiří					
Kornel					
Petr					
Toni					

2. Nekrology postav

Vytvořte *nekrolog* dvěma postavám inscenace – té, která vám je nejsympatičtější a té, která je vám sympatická nejméně. Do rámečku postavu zběžně nakreslete (zaměřit se můžete jen na poznávací znak nebo třeba udělat karikaturu), pod rámeček vepište její jméno a na řádky pod něj několik vět o životě a významu zemřelého.

Pokud vaše postava v inscenaci nezemřela, nevadí, zkuste si i tak na základě jejího života představit, co by nemělo chybět v jejím nekrologu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

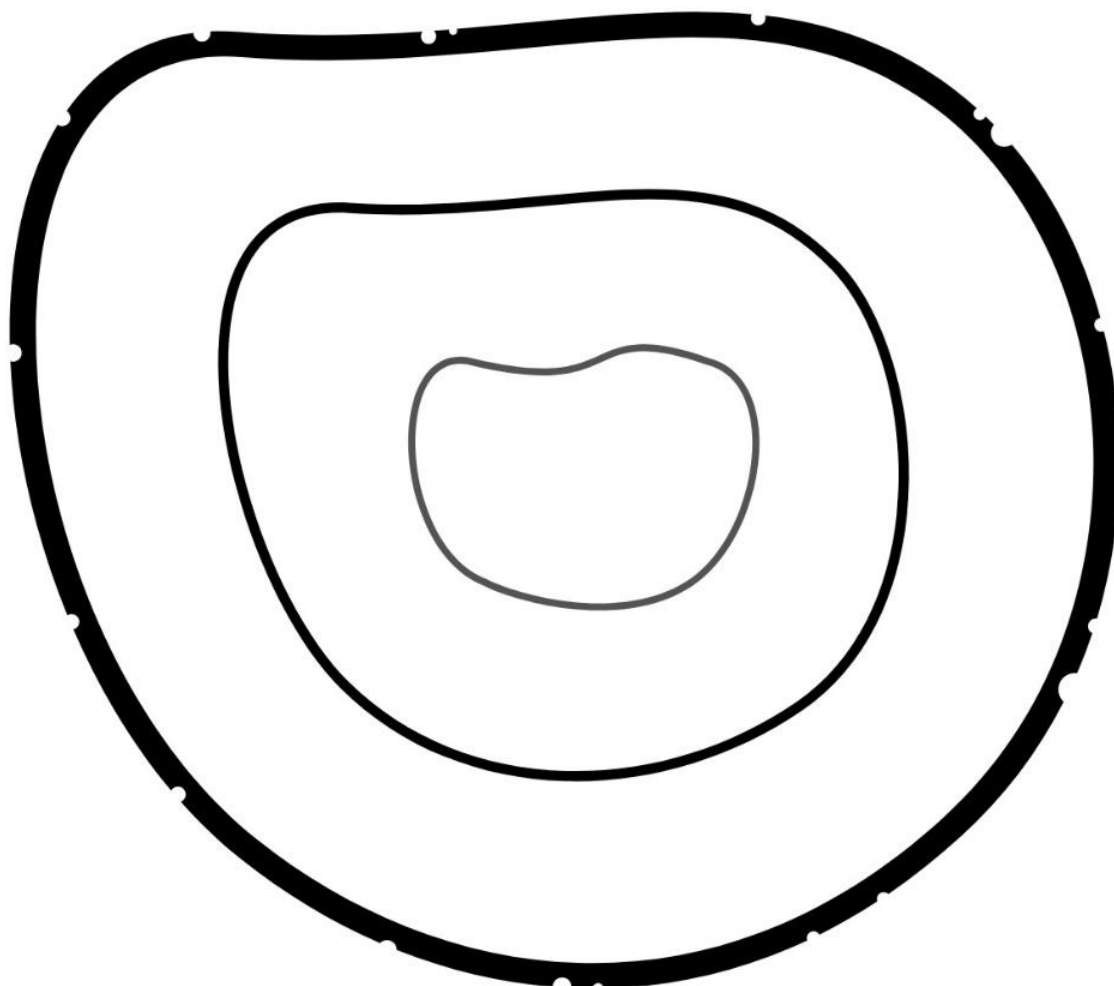
3. Myšlenkové letokruhy

Do letokruhů vepište všechna témata, myšlenky a motivy, se kterými inscenace dle Vašeho dojmu pracovala.

Do středu letokruhu vepište jedno nejméně výraznější téma, které jste v inscenaci vnímali.

Do prostředního letokruhu vepište další nosné myšlenky, které pro vás inscenace nesla.

Okrajový letokruh pak zaplňte drobnými motivy, asociacemi, myšlenkami nebo také vašimi otázkami.

Drama Matka napsal Karel Čapek v roce 1938. Inscenace v Národním divadle Brno měla premiéru v roce 2022. Do letokruhů připište nebo barevně zvýrazněte ta témata/myšlenky/motivy, které jsou dle Vašeho názoru aktuální pro dnešní dobu.

Pokud jste v inscenaci viděli nějaké téma/myšlenku/motiv, který nevnímáte jako aktuální, ale v době vzniku dramatu (r. 1938) aktuální byl, připište ho nebo jej označte odlišnou barvou.

4. Hrdinství všedního dne

Inscenace pracuje s pojmem *hrdina*, který jste si v první části tohoto pracovního listu definovali.

Posunula se Vaše definice nějakým směrem po zhlédnutí inscenace?

Americký psycholog profesor Philip Zimbardo zavedl pojem „hrdina všedního dne“. Takového hrdinu definuje následovně:

Hrdinové jsou obyčejní lidé, jejichž sociální jednání je neobyčejné - jednají, když ostatní jsou pasivní, vzdají se EGOcentrismu ve prospěch SOCIOcentrismu.

S jakými drobnými hrdinskými činy se můžeme setkat nebo je můžeme vykonat téměř denně?

Projekt „NdB rozvíjí kreativní učení“ (reg. číslo: 0213000140)
se uskutečňuje za finanční podpory Evropské unie.

